

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Keskustelualoite 1/2014

Työllistymisveroasteet Suomessa

Mauri Kotamäki

Toukokuu 2014

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 16001 (vaihde)
Internet: www.vm.fi

ISBN 978-952-251-581-0

Työllistymisveroasteet Suomessa

Sovellutuksena suojaosuuksien työllisyysvaikutukset

Mauri Kotamäki

Abstrakti¹

Tällä keskustelunaloitteella on kolme tarkoitusta. Ensinnäkin tarkastellaan työllistymisveroasteiden kehitystä Suomessa. Keskimääräiset työllistymisveroasteet ovat alentuneet 2000-luvun aikana. Toiseksi työssä esitetään uusi arvio työllistymisveroasteesta vuodelle 2013. Tämä arvio on laskettu uudella SISU-mikrosimulaatiomallilla. Keskimääräinen työllistymisveroaste työttömyydestä täystyöllisyyteen on 62,4 % vuonna 2013. Perhetyypeistä yksinhuoltajat ovat suurimmalla todennäköisyydellä kannustinloukussa, nimittäin 19 prosentilla yksinhuoltajista työllistymisveroaste on 80 % tai korkeampi. Kolmanneksi tässä keskustelunaloitteessa lasketaan suojaosareformin *ex-ante* työllisyysvaikutus. Suojaosareformi viittaa työttömyysturvan 300 euron suojaosaan sekä asumistuen 300 euron suojaosaan, joiden käyttöön otosta sovittiin hallituksen rakennepoliittisessa ohjelmassa syksyllä 2013. Reformin vaikutus työllisten määrän kasvuun on noin 3300 henkilöä.

---

¹ Paperissa esitetyt ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä heijasta Valtiovarainministeriön kantaa. Haluan kiittää Mika Haapasta, Tuulia Hakola-Uusitaloa, Pertti Honkasta, Mika Kuismasta, Olli Kärkkäistä, Tuomas Matikkaa, Laura Vartiaa, Matti Vireniä, Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimusseminaarin osallistujia, Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen henkilökuntaa sekä KT-päivien osallistujia hyvistä ja rakentavista kommentteista.

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Aikaisempi kirjallisuus	3
2.1	Työllistymisveroasteet	3
2.2	Työllistymispalkat	6
2.3	Työllistymisjoustot	8
3	Aineisto	9
3.1	Palkat	10
3.2	Työllisten ja työttömien lukumäärät	11
4	Menetelmän kuvaus	12
5	Työllistymisveroasteet Suomessa	14
6	Sovellus: Suojaosareformin vaikutus työllisyyteen	18
6.1	Työttömyysturvan suojaosa	18
6.2	Asumistuen suojaosa	20
6.3	Suojaosien yhteisvaikutus.....	21
6.4	Työllisyysvaikutus.....	24
7	Yhteenveto	26
8	Lähteet.....	27
	LIITE A: Palkkaregressio.....	30
	LIITE B: Vaihtoehtoiset työllistymisjoustot	33
	LIITE C: Työllistymisveroasteet 2010-2013*	35

1 JOHDANTO

Kannustinloukkujen purkaminen on ollut ainakin viimeisen parinkymmenen vuoden ajan esillä talouspoliittisessa keskustelussa. Viime aikoina on keskusteltu erityisesti matalapalkkaisten töiden tekemisen kannustavuudesta (ks. esim. Böckerman ja Kanninen (2013), Soininvaara ja Vartiainen (2013), Valtiovarainministeriö (2013) tai Vartiainen (2013)). Myös valtiovalta on pyrkinyt aktiivisesti madaltamaan työn tekemisen esteitä; valtion tuloveroasteikkoa on madallettu, kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä ja perusvähennystä on laajennettu ja vuonna 2006 käyttöön otettua valtionverotuksen työtulovähennystä on nostettu jatkuvasti. Toisaalta vuonna 2012 työttömyysturvaa korotettiin merkittävästi ja vuonna 2013 tuloverotus kiristyi vähentäen työnteon kannustavuutta.

Työllistymisveroaste kuvaa pelkistetysti sitä summaa, jonka työtön menettää työllistyessään. Jos siis työllistymisveroaste on esimerkiksi 50 %, tarkoittaa se työttömän kohdalla sitä, että hänen työllistyessään 50 % tulojen lisäyksestä menetetään verotuksen kiristymisen ja sosiaaliturvan tuloharkinnan vuoksi. Työllistymisveroasteen alentaminen on keskeinen politiikkatavoite kannustinloukuista keskusteltaessa.

Viimeisin toimenpide työllistymisveroasteen alentamiseksi sisältyi hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan (ks. Rakennepoliittinen ohjelma (2013)), jossa kannustinloukkujen purkamiseksi päätettiin ottaa käyttöön työttömyysturvan 300 euron suojaosuus vuoden 2014 alusta sekä asumistuen 400 euron suojaosuus kuuden kuukauden ajan työllistymisestä vuoden 2015 alusta.² Asumistuen suojaosuus tarkentui vielä kehysriihessä keväällä 2014 (ks. Hallituksen päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta osana julkisen taloudensuunnitelmaa), kun sen suuruus muutettiin 300 euroon ja työllistymisehdosta luovuttiin.

Suojaosuus viittaa siihen, että henkilö saa ansaita työtuloja ilman, että työttömyysturvaa tai asumistukea alennetaan. Nämä viimeisimmät toimenpiteet kohdistuvat lähinnä osa-aikatyön vastaanottamisen kannustavuuteen vaikkakin asumistuen suojaosuus parantaa joissain tapauksissa myös matalapalkkaisten kokoaikaisten työntekijöiden asemaa. Huolimatta siitä, että osa-aikatyö muuttuu kannattavammaksi suhteessa työttömyyteen, niin kääntöpuolena osa-aikatyö muuttuu kannattavaksi myös suhteessa kokoaikaiseen työnteeseen. Kyseinen vaikutus vähentää osaltaan kansantalouden työpanosta eli työtunteja vaikkei se suoraan työllisyysasteeseen vaikutaakaan.

Sinänsä uudesta ajatuksesta ei suojaosuuden tapauksessa ole kyse. Suomessa on ollut käytössä työttömyysturvan suojaosa myös 1980- ja 1990-luvuilla. Vuonna 1985 sovitellun työttömyysetuuden suojaosa oli suuruudeltaan 400 markkaa. Suojaosaa

---

² Kirjallisuudessa on suojaosuuden lisäksi käytetty myös termejä ”vapaa tulo” tai ”etuoikeutettu tulo”.

kasvatettiin tasaisesti siten, että vuonna 1996 sovitellun työttömyysetuuden suojaosa oli suuruudeltaan 750 markkaa. Siitä päätettiin kuitenkin luopua vuonna 1997. Samalla työtulon sovitteluprosentti aleni 80 prosentista 50 prosenttiin. Menneiden vuosikymmenten suojaosan vaikutusta työllisyyteen ei ole oikeastaan tutkittu johtuen osaksi siitä, että sitä on vaikea identifioida aineistosta. Tämä keskustelunaloite on ensimmäinen julkaisu, jossa eksplisiittisesti tarkastellaan suojaosien *ex-ante* vaikutusta työllisten lukumäärään.

Keskustelunaloitteen jäsenitys on seuraava. Toisessa luvussa käydään läpi aikaisempaa kirjallisuutta lähinnä Suomessa 2000-luvulla tehdyn taloustieteellisen ja sosiaalipoliittisen kirjallisuuden näkökulmasta. Kolmannessa luvussa tarkastellaan tutkimusaineistoa. Neljännessä luvussa kuvataan tutkimusmenetelmät. Viidennessä luvussa esitetään laskelma työllistymisveroasteista. Kuudennessa luvussa tehdään arvio rakennepoliittisessa ohjelmassa esitetyn työttömyysturvan ja asumistuen suojaosuuden vaikutuksesta työllistymisveroasteeseen ja työllisyyteen. Seitsemäs luku vetää yhteen tämän keskustelunaloitteen johtopäätökset.

2 AIKAISEMPI KIRJALLISUUS

Työllistymisveroasteiden tasoa ja merkitystä on arvioitu kansainvälisesti monissa tutkimuksissa (ks. esim. Blundell (2012) tai Immevoll ym. (2007)). Tässä luvussa ei kuitenkaan käsitellä niinkään kansainvälistä kirjallisuutta vaan keskitytään Suomessa tehtyyn tutkimukseen. Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti Suomalaisten tutkimusten keskeisiä tuloksia työllistymispalkan ja -veroasteiden suhteen sekä käytettyjen työllistymisjoustojen suhteen. Lyhyt yhteenveto Suomalaisesta tutkimuskirjallisuudesta löytyy myös Böckermanin ja Kannisen (2013) julkaisusta.

2.1 Työllistymisveroasteet

Parpo (2004) tarkasteli vuoden 2003 tulonsiirtojärjestelmää ja työllistymisen kannustimia SOMA-mallilla³ ja vuoden 2001 tulonjakoaineistolla. Tulosten mukaan useimmissa tapauksissa työn vastaanottaminen työttömälle on taloudellisesti kannattavaa. Noin 3,4 prosentilla työttömyysetuutta saaneista kotitalouksista efektiivinen marginaaliveroaste työllistymisestä oli kuitenkin yli 100 prosenttia ja 13 prosentilla kotitalouksista työllistymisveroaste oli yli 80 prosenttia.⁴ Lisäksi

³ SOMA-malli on sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin ylläpitämä tulonsiirtojen laskentamalli, ks. esim. Parpo (2003).

⁴ Myös tässä paperissa henkilön katsotaan olevan työttömyysloukussa, kun työllistymisveroaste on yli 80 prosenttia.

työttömyysloukut⁵ kohdentuivat pääasiassa kahteen pienituloisimpaan tulonsaajakymmenykseen. Kotitaloustyypeistä puolestaan yksinhuoltajilla oli selvästi suurin riski olla työttömyysloukussa. Parpon (2004) mukaan joka toinen yksinhuoltaja oli tilanteessa, jossa siirtyminen työttömyydestä kokopäivätyöhön ei ollut taloudellisesti kannattavaa.

Lainsäädäntövuosi	2003
Aineistovuosi	2001
I Yksinasuva	7,8
II Lapseton pari	5,3
III Yksinhuoltaja	51,3
IV Kaksi huoltajaa	5,3
VI Muut	5,2
Kaikki	12,8

Taulukko 1 Työttömyysloukussa (%) Parpo (2004) mukaan

Honkasen ym. (2007) tulosten mukaan JUTTA-mikrosimulaatiomallilla⁶ lasketut työllistymisveroasteet ovat laskeneet politiikkamuutosten seurauksena selvästi vuosien 1995 ja 2004 välillä kotitaloustyypeittäin mitattuna. Lisäksi keskimääräinen työllistymisveroaste on laskenut 13 prosenttiyksikköä tällä aikavälillä. Esimerkiksi yksinhuoltajakotitalouksista keskimäärin 67,6 prosenttia oli työttömyysloukussa vuonna 1995, kun vuonna 2004 vastaava luku oli 43,4. Hakola-Uusitalo ym. (2007) mukaan työllistymisen kannustimet ovat edelleen parantuneet 2004 jälkeen johtuen pääasiassa palkkatuloverotuksen keventymisestä. Työllistymisveroasteet ovat laskeneet liki kaksi prosenttiyksikköä vuodesta 2004 vuoteen 2007.

Lainsäädäntövuosi	1995^{a1}	1995^{a2}	2000^{a1}	2000^{a2}	2004^{a1}	2004^{a2}	2004^b	2007^b
Aineistovuosi	2004	2004	2004	2004	2004	2004	2004	2004
Yksinasuva	77,1	66,5	71,5	61,5	68,5	58,1	-	67,6
Lapseton pari	67,2	60,1	62,6	55,7	60,3	52,7	-	59,0
Yksinhuoltaja	85,1	80,8	79,6	74,9	77,3	71,8	-	73,4
Kaksi vanhempaa	77,5	69,8	71,0	61,7	68,6	58,6	-	64,9
Muut	62,1	56,1	57,4	51,6	54,5	48,2	-	53,5
Yhteensä	77,2	64,3	66,8	58,8	64,2	55,7	64,2	62,4

⁵ Kannustinloukkuja on kahdenlaisia; työttömyys- ja tuloloukkuja. Työttömyysloukku viittaa tilanteeseen, jossa työllistyminen ei kannata (ekstensiivinen marginaali). Yleensä kirjallisuudessa henkilön katsotaan olevan työttömyysloukussa silloin, kun työllistymisveroaste on yli 80 prosenttia. Tuloloukku on puolestaan tilanne, jossa lisätyönteko ei ole kannattavaa (intensiivinen marginaali).

⁶ Jutta-malli on Palkansaajien tutkimuslaitoksen, Åbo Akademin ja Kelan tutkimusosaston yhteistyönä kehitetty staattinen tulonsiirtojen ja henkilöverotuksen mikrosimulointimalli, ks. esim. Honkanen (2010).

Taulukko 2 Työllistymisveroasteet Honkanen ym. (2007) ja Hakola-Uusitalo ym. (2007) mukaan.
a¹ Honkanen ym. (2007), kun työttömyyskuukaudet ovat selittäjänä työllistymispalkkayhtälössä
a² Honkanen ym. (2007), kun työttömyyskuukaudet eivät ole selittäjänä
työllistymispalkkayhtälössä
b Hakola-Uusitalo ym. (2007)

Honkanen (2008) tarkastelee Kelan asumistukirekisterin kattavaa 148 000 ruokakunnan aineistoa marraskuulta 2006. Marraskuu voidaan katsoa kausivaiheluiden kannalta melko neutraaliksi kuukaudeksi. Tarkastelun kohteena oli erityisesti puolisoittomat työttömät, työttömät yksinhuoltajat, työttömät puoliset ja pääosin palkkatuloa saaneet ruokakunnat. Aineisto on poimittu asumistukirekisteristä eli kaikki käytetyn aineiston henkilöt olivat saaneet asumistukea marraskuussa, jolloin on oltava varuillaan valikoitumisharhan suhteen. Tutkimuksessa ei estimoitu työllistymispalkkaa vaan työllistymispalkkana käytettiin keskimääräisen työntekijän palkkaa. Honkasen (2008) aineistolla keskimääräinen työllistymisveroaste työttömille, joilla ei ole puolisoa on 57,4 prosenttia henkilön työllistyessä keskipalkalle ja 71,6 prosenttia, kun työllistymispalkka on puolet keskipalkasta. Työttömille yksinhuoltajille puolestaan työllistymisveroaste on yli kuusi prosenttiyksikköä korkeampi henkilön työllistyessä keskipalkalle ja reilu kolme prosenttiyksikköä korkeampi, kun työllistymispalkka on puolet keskipalkasta. Honkanen (2008) muun muassa toteaa, että palkkatyö ei ole työttömille yksinhuoltajille yhtä kannattavaa kuin yksinäisille henkilöille. Toisaalta yksinhuoltajien riippuvuus toimeentulotuesta on pienempää, jolloin efektiivinen marginaaliveroaste on hieman muita matalampi ja näin ollen pienten tulojen hankkiminen on jonkin verran kannattavampaa yksinhuoltajalle kuin yksinäiselle työttömälle.

Kärkkäinen (2011), joka myös käytti JUTTA-mikrosimulaatiomallia, arvioi työllistymisveroasteita käyttäen hyväksi vuoden 2006 tulonjaon palveluaineistoa vuoden 2010 lainsäädännöllä. Kärkkäisen (2011) arvion mukaan työllistymisveroaste vuonna 2010 oli keskimäärin 62,1 prosenttia, joka viittaa edelleen maltilliseen työllistymisveroasteen laskuun vuodesta 2007. Tämän lisäksi Kärkkäinen (2011) laski arvion puolipäivätyön vastaanottamisen kannustavuudesta olettamalla, että puolipäiväisen työntekijän bruttopalkka on puolet kokopäiväisen palkasta. Tulosten mukaan yksinasuvilla ja yksihuoltajilla on korkein työllistymisveroaste puolipäivätyöhän, yli 70 prosenttia, kun työllistyvä saa soviteltua työttömyysetuutta. Jos puolipäiväiseksi työllistymisen yhteydessä menetetään oikeus soviteltuun työttömyysturvaan, niin työllistymisveroasteet nousevat hyvin korkeiksi; yksihuoltajan työllistymisveroaste on keskimäärin yli 100 prosenttia.

Lainsäädäntövuosi	2010^{c1}	2010^{c2}	2010^{c3}
Aineistovuosi	2006	2006	2006
Yksinasuva	67,2	73,8	90,9
Lapseton pari	61,1	64,0	94,8

Yksinhuoltaja	74,5	72,8	102,3
Kaksi vanhempaa	63,1	66,4	93,3
Muut	51,8	56,8	79,1
Yhteensä	62,1	66,1	91,3

Taulukko 3 Työllistymisveroasteet Kärkkäinen (2011) mukaan.

c¹ Henkilö työllistyy kokoaikatyöhön.

c² Henkilö työllistyy puolipäivätyöhön sovitellulla etuudella.

c³ Henkilö työllistyy puolipäivätyöhön ilman soviteltua etuutta.

VATT-työryhmä (2013) tarkasteli TUJA-mallilla⁷ vuoden 2012 alussa voimaan tulleiden vero- ja sosiaalietuusmuutosten vaikutusta työllisyyteen. Käytetty aineisto on vuoden 2010 tulonjaon palveluaineisto. Raportissa yli 10 kuukautta työttömänä olleet jaotellaan 20 ryhmään; taulukon 3 mukainen perheryhmitys, jonka lisäksi henkilöt jaetaan iän mukaan kahteen ryhmään (yli ja alle 40-vuotiaat) ja koulutuksen mukaan kahteen ryhmään (korkeintaan keskiasteen koulutus ja vähintään alempi korkeakoulututkinto). Kuten taulukosta 3 nähdään, työllistymisveroasteet ovat selvästi matalampia kuin aikaisemmissa tutkimuksissa. Tämä selittyy ainakin osaksi sillä, että työllistymispalkka on laskettu aiemmista tutkimuksista eriävällä tavalla, nimittäin palkkayhtälön estimoinnin sijaan on käytetty ryhmäkohtaisia keskiarvoja havaituista palkoista.

Lainsäädäntövuosi	2012 ^{c1}	2012 ^{c2}	2012 ^{c3}	2012 ^{c4}
Aineistovuosi	2010	2010	2010	2010
Yksinasuva	55,6	53,6	53,7	50,9
Lapseton pari	45,7	44,8	51,9	51,3
Yksinhuoltaja	59,5	55,8	62,0	58,4
Kaksi vanhempaa	55,5	52,9	56,3	53,4
Muut	58,9	49,2	54,1	52,2

Taulukko 4 Työllistymisveroasteet VATT-työryhmän (2013) mukaan.

c¹ Alle 40-vuotias, korkeintaan keskiasteen koulutus

c² Alle 40-vuotias, vähintään alempi korkeakoulututkinto

c³ Yli 40-vuotias, korkeintaan keskiasteen koulutus

c⁴ Yli 40-vuotias, vähintään alempi korkeakoulututkinto

2.2 Työllistymispalkat

Honkanen ym. (2007) pohtivat myös työllistymispalkan estimoinnin merkitystä

⁷ TUJA on valtiovarainministeriön ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kehittämä ja ylläpitämä verotuksen ja sosiaalietuuksien mikrosimulointimalli, ks. esim. Niinivaara ja Viitamäki (2005).

työllistymisveroasteen laskemisen yhteydessä.⁸ He arvioivat työllistymispalkan kahdella tavalla. Ensimmäisessä mallissa he estimoivat lineaarisen yhtälön, jossa kuukausipalkkoja selitetään henkilön havaituilla ominaisuuksilla (ikä, sukupuoli, perheasema, koulutustaso, koulutusala ja NUTS3-tason alue). Tämä tapa on menetelmällisesti lähellä VATT-työryhmän (2013) ryhmäkeskiarvoihin perustuvaa menetelmää. Toisessa mallissa selittävänä tekijänä on edellä mainittujen lisäksi myös työttömyyden kesto. Näin yritetään ottaa huomioon sitä, että työllistyminen tapahtuu työttömyydestä. Nämä kaksi eri tapaa arvioida työllistymispalkka tuottavat melko erilaiset tulokset. Työttömyys huomioonotettuna työllistymispalkka on selvästi alhaisempi ja siten myös työllistymisveroasteet ovat matalampia kuin jos työttömyyttä ei huomioida. Honkanen ym. (2007) palkkaregression tulokset on kopioitu taulukkoon 5.

Tunnusluku	Palkkaennuste	
	Työllinen ¹	Työtön ²
Minimi	1 200	1 200
1. kvartiili	1 463	1 200
Mediaani	2 197	1 311
Keksiarvo	2 341	1 569
3. kvartiili	2 850	1 770
Maksimi	8 340	4 695

Taulukko 5 Työllistymispalkka, €/kk, Honkanen ym. (2007) mukaisesti

¹ Selittävänä muuttujana ei ole käytetty työttömyyden kestoa

² Selittävänä muuttujana työttömyyden kesto

Vaikka palkkayhtälössä pyritään ottamaan huomioon se, että työllistyminen tapahtuu työttömyydestä, niin todennäköisesti lineaarinen spesifikaatio kärsii yhä ns. valikoitumisharhasta; koko vuoden työttömänä olleiden palkkaa ei havaita aineistossa laisinkaan. Toisaalta työttömyyden keston lisääminen selittäjäksi regressioyhtälön oikealle puolelle luo endogeenisuusharhan, koska työttömyyden kesto korreloi regression virhetermin kanssa.

Valikoitumisongelmaan on kehitetty 1970-luvulta lähtien ekonometrisia malleja, joiden avulla yritetään korjata valikoitumisen aiheuttamaa harhaa (ks. esim. Heckman (1976, 1979)). Valikoitumismalleissa (*engl. selection models*) valikoitumismuuttujana voitaisiin käyttää esimerkiksi pienten lasten lukumäärää, joka vaikuttaa työhön osallistumiseen muttei välttämättä palkkatasoon. Myös endogeenisuusharhaa voi yrittää korjata ekonometrisin menetelmin esimerkiksi instrumenttimuuttujia hyväksikäyttäen. Palkkayhtälön optimaalinen määrittäminen, valikoituminen ja endogeenisuus eivät kuitenkaan kuulu tämän keskustelunaloitteen aihepiiriin. Tässä keskustelunaloitteessa

⁸ Hakola-Uusitalo ym. (2007) ja Kärkkäinen (2011) määrittävät työllistymispalkat käyttämällä samaa spesifikaatiota kuin Honkanen ym. (2007).

tydytään käyttämään lineaarista mallia, jossa kokoaikaisten työntekijöiden kuukausipalkkoja selitetään henkilön havaituilla taustatiedoilla (ks. alaluku 3.1) ja palkkayhtälön estimoinnin problematiikka jätetään tulevaisuuden tutkimuksen varaan.

2.3 Työllistymisjoustot

Yleisesti ottaen työllistymisjousto mittaa sitä kuinka hanakasti työttömät henkilöt pyrkivät töihin käytettävissä olevien tulojen noustessa.⁹ Työllistymisjousto vastaa kysymykseen kuinka paljon yhden henkilön työllistymisen todennäköisyys nousee, kun käytettävissä oleva tulo kasvaa yhden prosentin.

Yksi ensimmäisistä Suomalaisista yksilön käyttäytymistä mikrosimulaatiomallin avulla mallintavista tutkimuksista on Kuismanen (2000). Työssä tarkastellaan verotuksen muutosten vaikutusta työn tarjontaan vuoden 1989 aineistolla käyttäen hyväksi estimoitua työn tarjontayhtälöä. Tutkimuksessa ei kuitenkaan raportoida numeerista arvoa työllistymisjoustolle, mutta laadullisesti artikkelin mukaan marginaaliveroasteen alentaminen kautta linjan yhdellä prosenttiyksiköllä johtaa ”vain maltilliseen” muutokseen työn osallistumisasteessa. Kuismanen (2000) johtopäätös on siis, että työllistymisjousto on pieni.

Laine ja Uusitalo (2001) käyttivät Blundell ym. (1998) kehittämää, ryhmäkeskiarvoihin perustuvaa menetelmää työllistymisjouston arvioinnissa. Tulosten mukaan 10 prosentin marginaalipalkan kasvu johtaa 1,6 prosentin lisäykseen työkuukausissa. Työkuukausien (kompensoimaton) jousto marginaalipalkan suhteen on miehillä 0,12 ja naisilla 0,22. Tämä on linjassa sen käsityksen kanssa, että naisten työllistymisjoustot ovat monien tutkimusten mukaan korkeampia kuin miesten.

Honkanen ym. (2007) arvioivat myös Blundell ym. (1998) menetelmää käyttäen vuosien 1995, 2000 ja 2004 perusteella, että nettopalkan yhden prosentin kasvu kasvattaa työllisyysastetta noin 0,067 prosenttia. Hakola-Uusitalo ym. (2007) kuitenkin huomauttavat, että tulokset ovat varsin riippuvaisia tilastollisen mallin spesifikaatiosta, koska työllistymisveroasteissa ei ollut aineistovuosina riittävästi variaatiota.

Hakola-Uusitalo ym. (2007) käyttivät simulaatioissaan kolmea eri tapaa määritellä työllistymisjousto. Ensimmäinen käytetty jousto on kaikille perheryhmille 0,1, mikä vastaa pyöristettynä Honkanen ym. (2007) perusmallin estimaattia. Toisessa ja kolmannessa tavassa tekijät seuraavat Immervoll ym. (2007) artikkelia, jossa jousto on keskimäärin 0,2 ja se laskee käytettävissä olevien tulojen noustessa. Hakola-Uusitalo ym. (2007) käyttämät joustot on raportoitu taulukkoon 5.

---

⁹ Työllistymispäätöksen ollessa kyseessä tarkoitetaan ekstensiivisen marginaalin joustoa. Tässä keskustelunaloitteessa työllistymisjoustolla tarkoitetaan kompensoimatonta (Marshallilaista) työn tarjontajoustoa.

Tuloviidennes	Tapa I	Tapa II	Tapa III*
1.	0,1	0,4	0,9
2.	0,1	0,3	0,6
3.	0,1	0,2	0,4
4.	0,1	0,1	0,2
5.	0,1	0	0

Taulukko 6 Hakola-Uusitalo ym. (2007) käyttämät työllistymisjoustot

* Nämä joustot koskevat vain naisia, joilla on pieniä lapsia. Kaikkien muiden jousto on nolla.

VATT-työryhmä (2013) käyttää työllistymisjouston arvoa 0,1 kaikille tarkastelemilleen ryhmille. Lopuksi Kosonen (2013) tarkasteli kotihoidontuen vaikutusta työn tarjontaan. Tulosten mukaan äitien keskimääräinen työllistymisjousto oli 0,8. Koulutuksen mukaan lajiteltuna peruskoulun suorittaneiden jousto on 1,3, toisen asteen koulutuksen suorittaneilla jousto on 0,4 ja lopuksi kandidaatin tutkinnon tai korkeamman tutkinnon suorittaneilla jousto on 1,5. Isille ei löydy merkitsevää työn tarjontavaikutusta, kun kotihoidon tuki muuttuu.

Kokonaiskuva sekä Suomessa että ulkomailla tehdystä tutkimuksesta viittaa siihen, että työllistymisjousto on suuruudeltaan keskimäärin melko pieni. Eri ryhmien välillä on kuitenkin variaatiota siten, että yksinkertaistaen naisten työllistymisjousto on suurempi kuin miesten ja suurituloisten jousto on pienempi kuin pienituloisten. Tässä keskustelunaloitteessa käytetään 0,1 keskimääräistä joustoa sekä taulukon 6 mukaisia joustoprofiileja tuloviidenneksittäin. Tulokset ja joustot on esitetty tarkemmin alaluvussa 6.4.

3 AINEISTO

Tässä keskustelunaloitteessa käytetty aineisto on vuoden 2011 SISU-mikrosimulointimallin aineisto. Se on koottu erilaisista rekistereistä ja hallinnollisista aineistoista.¹⁰ Aineisto kattaa 15 prosenttia Suomen asutokunnista eli noin 800 000 henkilöä. Simulaatioissa monetaariset parametrit deflatoidaan kuluttajahintaindeksin avulla. Toisin sanoin sen sijaan, että palkkoja ynnä muita muuttujia korotetaan, niin

¹⁰ Tärkeimmät lähteet ovat Väestötietokeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen henkilö- ja kiinteistötilastojen tietokannat, verohallituksen verotietokanta, Kansaneläkelaitoksen rekisteri- ja maksutietojärjestelmäpohjaiset tiedot (eläkevakuutus-, sairauskorvaus-, kuntoutus-, opintotuki- ja asumistuki-rekisteri sekä erilaisiin etuuksiin liittyvät tiedot maksujärjestelmistä), Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri, Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri, Tilastokeskuksen tutkintorekisteri, Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta ja Koulutusrahaston tiedot

simulaatiomallin monetaariset parametrit deflatoidaan vastaamaan vuotta 2011.¹¹ Tämä on seurausta lähinnä mikrosimulaatiomallin teknisestä toteutuksesta. Mikrosimulaatioissa käytetty lainsäädäntö kuvaa vuoden 2013 tilannetta. Myös aiempien vuosien lainsäädännön mukaiset työllistymisveroasteet raportoidaan liitteessä D.

3.1 Palkat

Aineisto on lajiteltu kotitaloustyypeittäin seuraavasti; (I) yksin asuvat henkilöt, (II) lapsettomat parit, (III) yksinhuoltajat, (IV) kahden huoltajan lapsiperheet, (V) vanhustaloudet ja (VI) muut edellisiin ryhmiin luokittelemattomat taloudet. Palkkaregressio on tehty kaikille niille, jotka eivät ole olleet työttömiä vuonna 2011. Valikoitumisharhan seurauksena estimoidut työllistymispalkat todennäköisesti yliarvioivat todellisia työllistymispalkkoja. Palkkaregression parametriestimaatit on raportoitu liitteeseen A. Taulukkoon 7 on raportoitu eri kotitaloustyyppien keskimääräinen arvioitu työllistymispalkka.

	keskipalkka, €kk	N
I yksin asuvat	2 600	21 252
II lapsettomat parit	2 710	18 269
III yksinhuoltajat	2 360	7 197
IV kaksi huoltajaa	2 730	23 536
V vanhustaloudet	2 400	828
VI muut	2 350	5 961
	2 620	77 043

Taulukko 7 Työllistymispalkka perheryhmittäin

Aineiston perusteella laskettuna keskimääräinen työllistymispalkka on noin 2620 €kk. Kahden huoltajan talouksien keskimääräinen työllistymispalkka on kaikista tarkastelluista perhetyypeistä korkein ollen 2730 €kk henkilöä kohden. Parisuhteessa elävien lapsettomien henkilöiden työllistymispalkka on 2710 €kk. Toisessa ääripäässä ovat yksinhuoltajakotitaloudet, joiden työllistymispalkka on 2360 €kk. Työllistymispalkka-arvioiden perusteella voidaan jo todeta, *ceteris paribus*, että työllistymisveroaste on korkeampi yksinhuoltajilla ja yksinäisillä henkilöillä verrattuna pariskuntiin.

Taulukkoon 8 on raportoitu arvioitu keskimääräinen työllistymispalkka työttömyysetuustyypeittäin.

¹¹ Kuluttajahintaindeksin pisteluku vuonna 2013 on 104,32 (2011=100), joten parametrit deflatoidaan luvulla 0,9586.

	keskipalkka, €/kk	N
Työmarkkinatuki	2 430	30 724
Peruspäiväraha	2 540	8 852
Ansiosidonnainen	2 800	40 251

Taulukko 8 Työllistymispalkka työttömyysetuussittain

Taulukosta 8 nähdään, että ensinnäkin ansiosidonnainen työttömyysetuus on yleisin työttömyysturvalaji. Noin joka toinen työtön saa ansiosidonnaista työttömyysturvaa, noin kaksi viidestä saa työmarkkinatukea ja yksi kymmenestä peruspäivärahaa. Toiseksi ansiosidonnaista työttömyysetuutta saavien työllistymispalkka on selvästi korkeampi kuin työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavien työllistymispalkka.

Nämä kaksi edellä mainittua huomiota alleviivaavat sitä, että alempaa työttömyyskorvausta saavien työllistymispalkka on myös alhainen. Osaltaan tämä johtuu siitä, että esimerkiksi työmarkkinatukea saavat ovat keskimäärin nuorempia kuin muiden työttömyysetuuksien saajat. Toisaalta havainto heijastaa valikoitumista; työssäoloehdon täyttyminen ei ole sattumanvarainen asia.

3.2 Työllisten ja työttömien lukumäärät

Kuten seuraavassa luvussa huomataan, työllistymisjoustoja sovelletaan tiettyyn relevanttiin työllisten ryhmään. Tarkastelun kohteena ovat ensisijaisesti osa-aikaiset –ja kokoaikaiset työntekijät. Lisäksi tarvitaan tietoja henkilöiden sijainnista tulojakaumassa (desiili), sukupuolesta ja pienten lasten määrästä (ks. alaluku 2.3). Tässä tutkimuksessa käytetään [Tilastokeskuksen tulonjakoaineiston](#) tietoja, koska sen avulla aineiston riittävä tarkkuus voidaan saavuttaa.¹² Taulukkoon 9 on raportoitu vuoden 2012 tulonjaon palveluaineiston mukaiset osa- ja kokoaikaisten työntekijöiden lukumäärät.¹³

	2012		
	Miehet	Naiset	Yhteensä
Kokoaikatyö, 1000 henkeä	870	841	1 711
Osa-aikatyö, 1000 henkeä	61	120	181
Palkansaajat, 1000 henkeä	931	961	1 892

Taulukko 9 Palkansaajien, kokoaikatyöllisten ja osa-aikatyöllisten lukumäärät vuonna 2012

¹² Tulonjakoaineiston työllisten määrä on hieman matalampi kuin esimerkiksi työvoimatutkimuksen työllisten määrä. Erojen taustalla ovat mm. käsite-erot sekä tiedonkeruuseen liittyvät erot. Tulonjakoaineistossa työllinen on 15 tuntia tai enemmän viikossa töitä tekevä henkilö, kun taas työvoimatutkimuksessa työlliseksi määritellään tutkimusviikolla vähintään yhden tunnin ansiotyötä tehnyt.

¹³ Työllisyystieto on kysytty kotitalouden 16 vuotta täyttäneiltä jäseniltä ja pohjautuu siis haastattelututkimukseen.

4 MENETELMÄN KUVAUS

Työllistymisveroaste (*engl. participation tax rate*) mittaa sitä kuinka paljon verot kasvavat ja tulonsiirrot vähenevät, kun henkilö työllistyy tietyllä palkalla, jota kutsutaan työllistymispalkaksi. Työllistymisveroaste on hyvä indikaattori työnteon kannustavuudesta; mitä matalampi työllistymisveroaste, sitä enemmän henkilöllä on taloudellisia kannustimia työntekoon.

Työllistymisveroasteen laskeminen ei poikkea efektiivisen marginaaliveron laskemisesta muuten, kuin että päähuomio kiinnitetään ekstensiiviseen marginaaliin eli siirtymään työttömyydestä työelämään. Työllistymisveroaste, τ , voidaan määritellä seuraavasti:

$$\tau = \frac{T(z) - T(0)}{z} = \frac{(z - c(z)) - (0 - c(0))}{z} = 1 - \frac{c(z) - c(0)}{z}$$

missä z on työllistymispalkka, $T(z)$ on henkilön maksamat verot ja saadut tulonsiirrot ja $c(z)$ on käytettävissä olevat tulot. Käytettävissä olevat tulot on yhtä kuin palkka vähennettynä nettoveroilla eli $c(z) = z - T(z)$.

Joskus työllistymisveroaste voi olla yli 100 %, mutta vain jos siis käytettävissä olevat tulot työttömänä ovat suuremmat kuin käytettävissä olevat tulot työssä. Tämä voi olla seurausta esimerkiksi siitä, että työllistymispalkka on hyvin matala ja/tai työttömyyskorvaus hyvin korkea. Lisäksi työllistymisen seurauksena verotus kiristyy ja tulosidonnaiset maksut kuten päivähoitomaksut saattavat nousta. Yleensä työllistymisveroaste on kuitenkin alle 100 %, mutta kuten aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, poikkeuksiakin on. Kirjallisuudessa vakiintuneen tavan mukaan henkilön katsotaan olevan työttömyysloukussa yleensä silloin, kun työllistymisveroaste on yli 80 prosenttia. Tätä määritelmää käytetään myös tässä paperissa.

Työllistymisveroaste on mahdollisimman matala, kun käytettävissä olevien tulojen erotus työssä ja työttömyydessä, $(c(z) - c(0))$, on mahdollisimman suuri. Työllistymisveroastetta voidaan madaltaa käytännössä vain työttömyysturvaa heikentämällä tai työllistymisestä seuraavaa verorasitusta (ml. maksut) keventämällä. Tämän keskustelualoitteen luvussa 6 tarkasteltavat reformit keskittyvät verorasituksen keventämiseen eli muuttuun $c(z)$, koska työttömyysturvan tai asumistuen suojaosa eivät vaikuta kokonaan työttömän käytettävissä oleviin tuloihin, $c(0)$, lainkaan.

Tässä keskustelualoitteessa käytetty menetelmä muistuttaa muun muassa Honkanen ym. (2007) käyttämää menetelmää. Alla on kuvaus seuraavassa luvussa käytetystä menetelmästä vaiheittain.

1. Poimitaan aineistosta kaikki henkilöt, jotka ovat saaneet vuoden aikana työttömyysturvaetuutta eli kaikki ne, jotka ovat saaneet työmarkkinatukea, peruspäivärahaa ja/tai ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa (huom. ei soviteltuja etuuksia). Aineistossa näitä henkilöitä on yhteensä noin 77000.¹⁴ Lopullisissa simulaatioissa aineiston muita henkilöitä ei kuitenkaan tiputeta pois, koska esimerkiksi asumistuen, toimeentulotuen ja päivähoidomaksujen tapauksessa kotitalouden muiden jäsenten tulot vaikuttavat tukien ja/tai maksujen määrään. Muiden henkilöiden aineisto-ominaisuuksia ei kuitenkaan muokata mitenkään.
2. Muutetaan otoksen henkilöt kokonaan työttömiksi. Työttömyyspäivärahaa maksetaan keskimäärin 21,5 päivältä kuukaudessa (Kelan määritelmä), joten oletetaan, että vuodessa on 258 potentiaalista tuki/työpäivää. Henkilöiden oletetaan saavan vain yhtä työttömyysetuutta vaikka aineiston mukaan henkilöllä olisi useampia työttömyysturvaetuksia. Tällöin henkilön oletetaan saavan ensisijaisesti työmarkkinatukea, toiseksi peruspäivärahaa ja kolmanneksi ansiosidonnaista etuutta.¹⁵
3. Nollataan työttömyysetuutta saaneilta henkilöiltä palkkatulot, eläkkeet, sairaus- ja vanhempainpäivärahat, kotihoidon tuet, opintoraha ja opintotuen asumislisä.
4. Ensimmäisessä vertailuvaihtoehdossa työttömät muutetaan työllisiksi käyttämällä aineistosta estimoitua työllistymispalkkaa (ks. alaluku 3.1). Lisäksi nollataan henkilöiden työttömyysturvaetuudet ja eläkkeet, sairaus- ja vanhempainpäivärahat, kotihoidon tuet, opintoraha ja opintotuen asumislisä.
5. Toisessa vertailuvaihtoehdossa työttömät muutetaan puolipäivätyöllisiksi. Työllistymispalkka on yksinkertaisesti 50 prosenttia estimoidusta bruttopalkasta. Jälleen nollataan henkilöiden työttömyysturvaetuudet ja eläkkeet, sairaus- ja vanhempainpäivärahat, kotihoidon tuet, opintoraha ja opintotuen asumislisä.
6. Kaikissa vaihtoehdoissa (kokonaan työtön, kokopäiväisesti töissä, puolipäiväisesti töissä) ajetaan SISU-malli kokonaisuudessaan, jolloin henkilöille lasketaan vuoden 2013 lainsäädännön mukaiset verot ja

---

¹⁴ Vertailun vuoksi Honkanen ym. (2007) aineistossa näitä henkilöitä oli noin 2500.

¹⁵ Jos henkilöllä on aineiston mukaan esim. työmarkkinatuki- ja ansiopäivärahapäiviä, niin hänen oletetaan saavan vain työmarkkinatukea. Jos henkilöllä on sekä peruspäiväraha- että ansiopäivärahapäiviä, hänen oletetaan saavan peruspäivärahaa. Jos henkilöllä on vain ansiopäivärahapäiviä, niin hänen oletetaan saavan pelkästään ansiosidonnaista etuutta.

sosiaalietuudet. Päivähoitoikäisten lasten (tässä 1-6 v.) oletetaan olevan kunnallisessa päivähoitossa 11 kuukautta vuodessa.

Sen jälkeen, kun on simuloitu työttömien, koko – ja puolipäiväisten työntekijöiden käytettävissä olevat tulot ja laskettu työllistymisveroasteet, voidaan arvioida kokonaistaloudellinen *ex-ante* työllisyysvaikutus reformista. Työllisyyden suhteellinen muutos (E^i) saadaan seuraavasti:

$$E^i = \beta^i \frac{n^{REFORM,i} - n^{BASE,i}}{n^{BASE,i}} = \beta^i \frac{\tau^{BASE,i} - \tau^{REFORM,i}}{1 - \tau^{BASE,i}},$$

missä β^i on työllistymisjousto, τ on työllistymisveroaste ja n on työllistymisestä saatava nettohyöty ($n=I-\tau$). Yläindeksissä i ($i \in \{PUOLI, KOKO\}$) viittaa työllistymisen tyyppiin eli puoli – tai kokopäivätyöhön, BASE viittaa muuttujan arvoon ennen reformia ja REFORM muuttujan arvoon reformin jälkeen. Työllisten lukumäärän muutos voidaan laskea seuraavasta kaavasta:

$$\Delta N = E^{PUOLI} N^{PUOLI} + E^{KOKO} N^{KOKO},$$

missä Δ viittaa muutokseen, N on kaikkien työllisten lukumäärä, N^{puoli} on puolipäiväisten (osa-aikaisten) työntekijöiden lukumäärä ja N^{koko} on kokopäiväisten työntekijöiden lukumäärä.

5 TYÖLLISTYMISVEROASTEET SUOMESSA

Tässä luvussa raportoidaan vuoden 2011 aineistolla lasketut työllistymisveroasteet vuodelle 2013. Myös vuosien 2010-2012 työllistymisveroasteet on raportoitu liitteeseen D. Tässä keskustelunaloitteessa vuosi 2011 on perusvuosi (ja siis aineistovuosi) ja muiden vuosien euromääräiset parametrit on inflatoitu tai deflatoitu vastaamaan vuoden 2011 tasoa.

Työmarkkinatukea saavia kokonaan **työttömäksi muutettujen otoksessa**¹⁶ (ks. luku 4) on noin 40 prosenttia. Keskimääräinen työmarkkinatuki on noin 8 400 euroa vuodessa mikä vastaa suurin piirtein vuosittaista työmarkkinatukea ilman korotuksia tai vähennyksiä (699€/kk vuonna 2013).

¹⁶ Tässä ei siis viitata alkuperäiseen aineistoon vaan aineistoon, jota on muokattu kappaleessa 4 kuvatun menetelmän mukaisesti.

Peruspäivärahaa saa noin 10 prosenttia otoksen ihmisistä. Keskimääräinen peruspäiväraha on hieman keskimääräistä työmarkkinatukea alhaisempi eli noin 8300 euroa vuodessa. Peruspäivärahan työmarkkinatukea alhaisempi taso johtuu pääasiassa erilaisten korotusten, kuten lapsikorotuksen, vaikutuksesta.

Ansiopäivärahaa saavia on enemmän kuin työmarkkinatukea nostavia eli noin 50 prosenttia koko otoksesta. Keskimääräinen ansiopäiväraha otoksessa on noin 16 150 euroa vuodessa. Keskimääräisen ansiopäivärahan ilman korotuksia saa (vuonna 2013), kun päivärahan perusteena oleva vakuutuslasku on noin reilu 2200 euroa kuukaudessa.

Otoksen työttömistä noin kolmannes saa asumistukea. Keskimääräinen asumistuki on noin 2300 euroa vuodessa. Asumistuki arvioidaan ruokakunta-kohtaisesti, joten suurin syy sille ettei henkilö saa asumistukea on puolison liian suuret tulot. Toimeentulotukeen joutuu turvautumaan noin 20 prosenttia otoksesta keskimääräisen toimeentulotuen ollessa noin 1600 euroa vuodessa. Lopuksi päivähoitomaksuja maksaa reilu 8 prosenttia työttömistä ja keskimäärin noin 800 euroa vuodessa.

	Työmarkkina- tuki		Perus- päiväraha		Ansio- sidonnainen			
	%	N	%	N	%	N	%	N
Päivähoitomaksu	4,4	1 361	7,0	505	11,4	4 120	8,2	6 306
Asumistuki	54,7	16 812	50,0	3 584	12,0	4 333	33,7	25 950
Toimeentulotuki	38,5	11 822	35,6	2 556	4,3	1 537	22,1	17 064

Taulukko 10 Työttömyysturvan ja muun sosiaaliturvan välinen yhteys työttömien otoksessa (N=77 043)

Taulukkoon 11 on raportoitu keskimääräiset työllistymisveroasteet etuuslajeittain. Ansioturvan puolella työllistymisveroaste on selvästi korkeampi kuin työmarkkinatuen tai peruspäivärahan tapauksessa. Ansiosidonnaisella etuudella oleva työtön menettää lähes 70 prosenttia kasvaneista tuloistaan työllistyessään kokopäiväiseen työhön, kun työmarkkinatuella tai peruspäivärahalla oleva työtön menettää noin 55 prosenttia. Kannustin työllistymiseen on siis heikompi ansiosidonnaiselta päivärähältä kuin muilta etuuslajeilta.

Työttömyydestä puolipäivätyöhön työllistymisen työllistymisveroaste on keskimäärin vähän alle 66 prosenttia eivätkä tällöin etuuslajien väliset erot ole kovin suuria. Puolipäivätyöstä kokopäivätyöhön siirtyessä taas ansioturvan kohdalla työllistymisveroaste on vähintään 20 prosenttiyksikköä muita etuisuuksia korkeampi. Tämä heijastaa etenkin sitä, että ansioturvan ja puolipäiväisen työnteon yhdistelmällä saatetaan päästä melko korkeille tulotasolle, jolloin työllistyminen ei ole välttämättä houkuttelevaa.

	työtön -> kokopäivätyö	työtön -> puolipäivätyö	puolipäivätyö -> kokopäivätyö
Työmarkkinatuki	56,6 %	63,7 %	49,6 %
Peruspäiväraha	55,3 %	67,0 %	43,7 %
Ansioturva	68,8 %	67,2 %	70,4 %
Yhteensä	62,4 %	65,6 %	59,1 %

Taulukko 11 Keskimääräinen työllistymisveroaste etuuslajeittain

Tässä keskustelunaloitteessa lasketut työllistymisveroasteet kotitaloustyypeittäin jäävät hieman matalammiksi kuin aiemmissa tutkimuksissa on (ks. luku 2, taulukko 9 ja liite D). Onkin mahdollista, että aiemmissa tutkimuksissa käytetty tulojaon palveluaineisto yliarvioi esimerkiksi yksinhuoltajakotitalouksien painon, joilla on päivähoitoikäisiä lapsia johtuen aineiston havaintojen lukumäärästä. SISU-mallin yli 808 000 henkilön aineisto on huomattavasti kattavampi kuin noin 25 000 henkilön tulojaon palveluaineisto. Toisaalta työllistymispalkkojen arviointi poikkeaa tässä keskustelunaloitteessa todennäköisesti ylöspäin harhaisesti esim. Honkanen ym. (2007), Hakola-Uusitalo ym. (2007) ja Kärkkäinen (2007) spesifikaatioon verrattuna, koska työttömyyden kesto on jätetty huomiotta palkkaregression oikealla puolella.

Tulosten ”profiili” on kuitenkin samansuuntainen kuin aiemmissa tutkimuksissakin. Yksinhuoltajilla on edelleen muita korkeampi työllistymisveroaste ja sitä kautta selvästi muita ryhmiä korkeampi riski olla työttömyysloukussa. Kaikkien kuuden perheryhmän työllistymisveroasteet on raportoitu taulukkoon 12. Eri ryhmien riski olla työttömyysloukussa on raportoitu taulukkoon 13.

	työtön -> kokopäivätyö	työtön -> puolipäivätyö	puolipäivätyö -> kokopäivätyö
I yksin asuvat	63,6	70,4	56,7
II lapsettomat parit	60,7	62,3	59,1
III yksinhuoltajat	67,2	68,7	65,7
IV kaksi huoltajaa	62,3	64,5	60,1
V vanhustaloudet	60,2	61,9	58,5
VI muut	57,9	69,8	56,1
Yhteensä	62,4	66,1	59,1

Taulukko 12 Työllistymisveroasteet vuonna 2013, prosenttia.

Yksinhuoltajien työllistymisveroaste työttömyydestä kokopäivätöihin on muita korkeampi ensisijaisesti kolmesta syystä. Ensinnä yksinhuoltajien estimoitu työllistymispalkka on muita ryhmiä alhaisempi (ks. Taulukko 7). Yksinhuoltajat työllistyvät keskimäärin 2360 euron kuukausipalkalle mikä on yli 10 prosenttia keskimääräistä (2620 €/kk) alhaisempi työllistymispalkka.

Toiseksi päivähoitomaksu rasittaa yksinhuoltajakotitalouksia suhteellisesti enemmän kuin muita kotitaloustyypppejä. Yksinhuoltajakotitalouksien, joissa on alle 7-vuotiaita lapsia, työllistymisveroaste nousee yli 78 prosenttiin. Noin neljänneksellä yksinhuoltajavanhemmista on alle 7-vuotiaita lapsia. Toisaalta on tekijöitä, jotka vaikuttavat myös toiseen suuntaan. Matalamman työllistymispalkan vuoksi yksinhuoltajien tuloverorasitus on muita ryhmiä pienempi. Lisäksi yksinhuoltajakotitaloudella on matalampi todennäköisyys saada ansiosidonnaista työttömyysturvaa kuin muilla kotitaloustyypeillä: reilu kolmannes yksinhuoltajista saa ansiosidonnaista työttömyysetuutta, kun keskimäärin koko populaation tasolla joka toinen saa ansiosidonnaista etuutta.

Kolmanneksi lapsiperheet saavat korotuksia sosiaalietuuksiinsa. He ovat oikeutettuja ns. lapsikorotukseen, joka nostaa työttömyysturvan tasoa ja näin ollen myös korottaa työllistymisveroastetta. Yksinhuoltaja on myös oikeutettu 90 euron kuukausittaiseen tulovähennykseen asumistuen omavastuussa (vuonna 2013). Lopuksi toimeentulotuen perusosa on liki 50 euroa suurempi yksinhuoltajalle yksin asuvaan verrattuna ja reilu 70 euroa suurempi puolisoihin verrattuna.

Puolipäivätyöstä kokoaikaiseen työhön työllistymisen työllistymisveroaste on keskimäärin 66,1 prosenttia; työllistymisveroaste on siis 3,7 prosenttiyksikköä korkeampi verrattuna työttömyydestä kokoaikaiseen työhön työllistymiseen. Jälleen kerran yksinhuoltajakotitaloudet sekä yksin asuvat henkilöt erottautuvat joukosta korkeamman työllistymisveroasteen vuoksi.

Puolipäivätyöstä kokopäivätyöhön siirtymisen työllistymisveroaste on keskimäärin 59,1 prosenttia. Keskimäärin puolipäivätyöstä kokopäivätyöhön siirtyminen näyttäisi olevan suhteellisen kannattavaa oikeastaan kaikissa muissa kotitalousryhmissä paitsi yksinhuoltajien ryhmässä, jotka erottuvat edelleen joukosta yli 65 prosentin työllistymisveroasteensa vuoksi.

	työttömyysloukussa (%)
I yksinäiset	5,6
II lapsettomat parit	4,6
III yksinhuoltajat	19,0
IV kaksi huoltajaa	6,0
V vanhustaloudet	4,0
VI muut	4,6
Kaikki	6,6

Taulukko 13 Köyhyyssloukussa vuonna 2013

Taulukkoon 13 on raportoitu työttömyysloukun yleisyys perheryhmittäin. Yksinhuoltajista lähes 20 prosenttia on työttömyysloukussa, kun muiden perheryhmien osuudet ovat viiden tai kuuden prosentin luokkaa. Tästäkin näkökulmasta mahdollisten

verohuojennusten kohdistaminen yksinhuoltajiin saattaisi olla tehokasta veropolitiikkaa.

6 SOVELLUS: SUOJAOSAREFORMIN VAIKUTUS TYÖLLISYYTEEN

Loppukesällä 2013 Jyrki Kataisen hallitus päätti nk. rakennepoliittisessa ohjelmassa lisätä työn tekemisen kannusteita suojaamalla osa työtuloista. Uudistusten jälkeen työtön henkilö voi tehdä vähän töitä ilman, että työttömyysturva tai asumistuki alenee. Rakennepoliittisen ohjelman sanamuoto on seuraava:

”Kannustinloukkujen purkamiseksi otetaan työttömyysturvassa käyttöön työtulojen suojaisuus. [...]”

”Otetaan käyttöön malli, jossa lähtökohtana on, että jätetään 400 euroa ansiotuloa tuensaajaa kohti kuussa huomioon ottamatta asumistuen tuloharkinnassa 6 kuukauden ajan työllistymisestä.”

Työttömyysturvan 300 euron suojaisuus tuli voimaan vuoden 2014 alussa ([HE 176/2013](#)), kun taas asumistuen suojaisuus tulee näillä näkymin voimaan vuoden 2015 alussa.

Asumistuen suojaosa tarkentui vielä kehysriihessä keväällä 2014. Suojaosuuden suuruus muutettiin 400 eurosta 300 euroon ja kuuden kuukauden työllistymisehdosta luovuttiin.

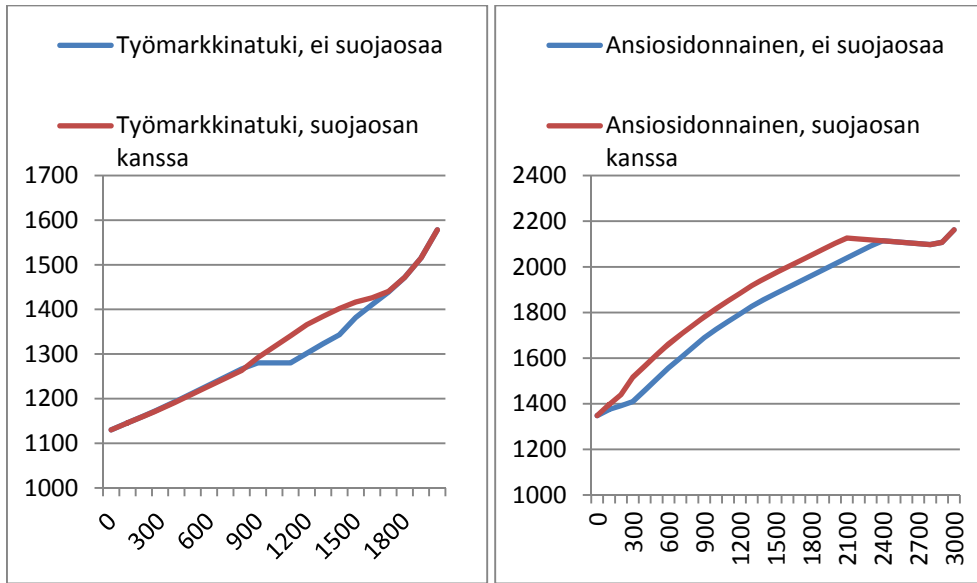
Tässä laskelmassa ei huomioida asumistuen tarkistamisrajoja. Asumistuen määrä tulisi tarkistaa jos ruokakunnan pysyvät kuukausitulot nousevat vähintään 300 euroa tai alentuvat vähintään 160 euroa (ks. [asumistukilaki](#)). Asumistuen tarkistaminen ei kuitenkaan ole olennainen tulosten kannalta tässä keskustelunaloitteessa käytetystä menetelmästä johtuen.

Alaluvuissa 6.1, 6.2 ja 6.3 käydään ensin läpi suojaosien käyttöönoton mekaniikkaa, jonka jälkeen alaluvussa 6.4 esitetään laskelma suoja-osareformin työllisyysvaikutuksesta.

6.1 Työttömyysturvan suojaosa

Sovitellun työttömyysetuuden menettää, jos henkilön työaika on yli 80 prosenttia alan kokoaikaisen työajasta. Työttömyysturvan suojaosa vaikuttaa siis vain ja ainoastaan osa-aikatyötä tekeviin henkilöihin. Kuva 1 havainnollistaa yhden esimerkin avulla työttömyysturvan ja työtulojen välistä yhteyttä sekä suojaosan kanssa (punainen viiva)

että ilman (sininen viiva).¹⁷

Kuva 1 Käytettävissä olevat tulot työttömyysturvan suojaosan kanssa ja ilman (e/kk) vuoden 2014 lainsäädännöllä. Työmarkkinatuki on vasemmalla, ansiosidonnainen oikealla. Y-akselilla käytettävissä olevat tulot, X-akselilla bruttotyötulot.

Kuvasta 1 nähdään, että työmarkkinatukea saavan henkilön tapauksessa 300 euron suojaosa lisää osa-aikatyöllisen käytettävissä olevia tuloja vasta, kun henkilö tienaa 900 euroa. Alle 900 euroa kuukaudessa tienävillä ja toimeentulotukea saavilla henkilöillä työnteko ei lisää käytettävissä olevia tuloja käytännössä lainkaan.¹⁸

Työmarkkinatukea saavan esimerkkihenkilön tapauksessa vaikkapa 300 euron kuukausittainen lisätienesti vähentää ilman suojaosaa työmarkkinatukea 150 euroa, asumistukea 60 euroa ja toimeentulotukea 21 euroa kuukaudessa.¹⁹ Lisäksi verotus kiristyy 22 eurolla. Käytettävissä olevat tulot nousevat loppujen lopuksi vain vähän alle 50 euroa. Suojaosan kanssa sen sijaan työmarkkinatuen taso pysyy samana 300 euron työtulojen kanssa, mutta nyt asumistuki alenee yli 100 euroa, verotus kiristyy 60 eurolla ja toimeentulotuki vähenee lähes 90 euroa. Lopputuloksen on suurin piirtein sama suojaosan kanssa ja ilman. Asumistuki, toimeentulotuki ja verotus siis ikään kuin

¹⁷ Esimerkkihenkilö asuu yksin pääkaupunkiseudulla, jossa hän maksaa 650 euroa vuokraa 1970 rakennetussa talossa 40 neliön asunnosta. Toimeentulotuen harkinnanvaraisia menoja ei ole huomioitu. Henkilö on kuitenkin oikeutettu toimeentulotukeen.

¹⁸ Tässä kappaleessa toimeentulotuki viittaa toimeentulotuen perusosaan

¹⁹ Toimeentuloa myönnettäessä jätetään 20 % kotitalouden ansiotuloista huomioon ottamatta, kuitenkin enintään 150 euroa kuukaudessa. Laki on määräaikainen eikä sitä ole toistaiseksi jatkettu tämän vuoden jälkeiselle ajalle (ks. [laki toimeentulotuesta](#)).

negatoivat työttömyysturvan suojaosan vaikutuksen hyvin alhaisilla tulotasoilla. Tämä vaikutus on kuvattu taulukkoon 14.

	Työtulo	Työttömyys- turva	Asumis- tuki	Verot ja maksut	Toimeentulo- tuki	Käyt. olevat tulot
Perustaso, €	0	702	373	120	176	1130
	<u>Ilman suojaosaa</u>					
muutos, €	+300	-150	-60	+22	-21	+47
	<u>Suojaosan kanssa</u>					
muutos, €	+300	0	-106	+61	-87	+46

Taulukko 14 Työtulon 300 euron lisäyksen vaikutus tukiin ja käytettävissä oleviin tuloihin vuonna 2014

Työttömyysturvan suojaosa vähentää riippuvuutta toimeentulotuesta. Toimeentulotuki loppuu 900 euron työtulojen jälkeen kokonaan, jolloin työttömyysturvan suojaosan todellinen kannustavuusvaikutus tulee esiin. Ilman suojaosaa toimeentulotukea voisi saada esimerkkihenkilön tapauksessa 1100 euron työtuloille asti. Työttömyysturvan suojaosan käytettävissä olevia tuloja lisäävä vaikutus loppuu, kun henkilö tienaa ennen veroja noin 1700 euroa.

Ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavan esimerkkihenkilön tapauksessa²⁰ toimeentulotuki ei ole ”ongelma”; ansiosidonnainen turva on sellaisenaan riittävän korkea ja näin ollen työttömyysturvan suojaosa kasvattaa henkilön käytettävissä olevia tuloja liki 2400 euron kuukausipalkkaan asti. Soviteltu ansiosidonnainen työttömyysturva muuttuu siis uudistuksen myötä entistä houkuttelevammaksi sosiaaliturvan muodoksi.

6.2 Asumistuen suojaosa

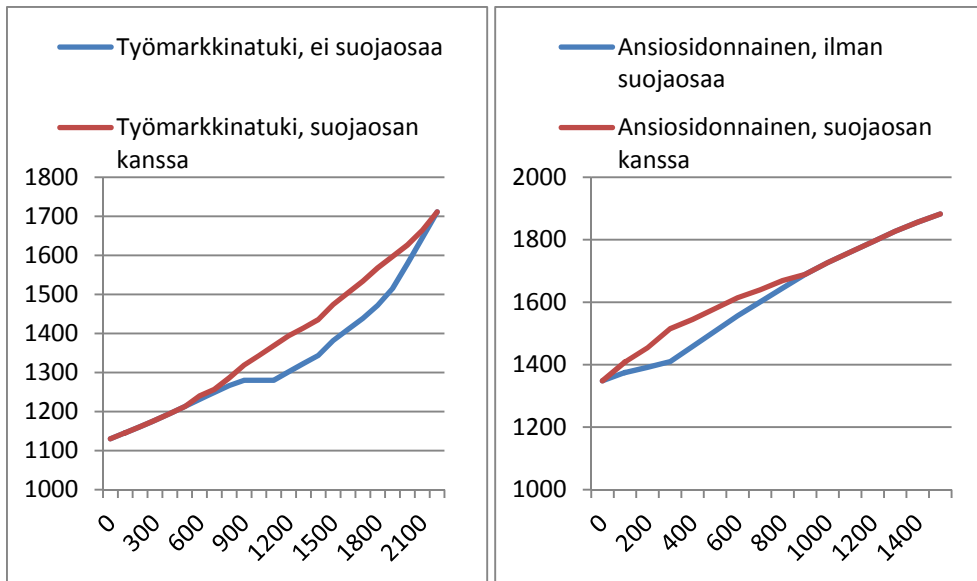
Asumistuen suuruus ei ole sidoksissa työllisyyteen vaan ainoastaan kotitalouden tuloihin ja rakenteeseen sekä asunnon ominaisuuksiin.²¹ Asumistuen suojaosa kohdennetaan yksittäisille henkilöille, joilla on ansiotuloja, jolloin esimerkiksi kahden aikuisen ruokakunta voi saada enimmillään 7200 euroa²² vuodessa ansiotuloja suojattua

²⁰ Ansiosidonnaisen korvauksen perustana on 3000 euron kuukausipalkka. Tilastokeskuksen palkkarakennetilaston mukaan kokoaikaisen työntekijän keskipalkka vuonna 2012 oli 3 206 €/kk ja mediaani 2 854 €/kk.

²¹ Yleisen asumistuen määräytymisen perusteet uusiutuvat merkittävästi vuoden 2015 alusta. Asumistuen uudistamisen vaikutukset eivät kuitenkaan kuulu tämän artikkelin piiriin ja ne jätetään huomiotta.

²² 300 euroa/kk/henkilö*12 kk*2 henkilöä=7200 euroa

asumistuen alenemiselta. Kuva 2 havainnollistaa bruttopalkan vaikutusta käytettävissä oleviin tuloihin asumistuen suojaosan kanssa ja ilman.

Kuva 2 Käytettävissä olevat tulot asumistuen suojaosan kanssa ja ilman (€/kk) vuoden 2014 lainsäädännöllä. Työmarkkinatuki on vasemmalla, ansiosidonnainen oikealla. Y-akselilla käytettävissä olevat tulot, X-akselilla bruttotyötulot.

Työmarkkinatukea saavan henkilön tapauksessa toimeentulotuki neutraloi taas asumistuen suojaosan suosiolliset vaikutukset alhaisilla tulotasoilla. Noin 600 euron jälkeen asumistuen suojaosan vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin sovittelupalkan kasvaessa on kuitenkin suurempaa ja pidempikestoisempaa kuin työttömyysturvan suojaosan tapauksessa. Esimerkkitapauksessa työmarkkinatuen kohdalla uudistuksen jälkeen vielä yli 2100 euron kuukausituloilla on mahdollista saada asumistukea. Asumistuen suojaosa vähentää myös työmarkkinatukea saavan esimerkkihenkilön riippuvuutta toimeentulotuesta. Suojaosan kanssa toimeentulotuki loppuu 500 tienatun euron jälkeen, kun muuten toimeentulotukea voi saada vielä 1100 euron tulojenkin kanssa.

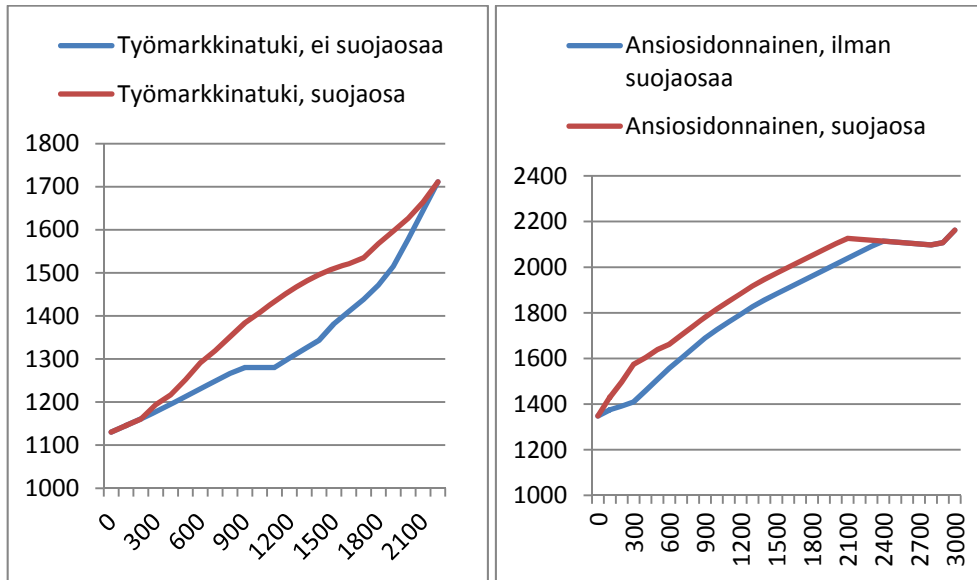
Ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavan esimerkkihenkilön käytettävissä olevat tulot kasvavat vähän yli 800 euron palkkatuloon saakka, jonka jälkeen asumistuen suojaosan vaikutus häviää.

6.3 Suojaosien yhteisvaikutus

Kuvaan 3 on piirretty sekä työttömyysturvan että asumistuen suojaosien vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin. Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan tapauksessa

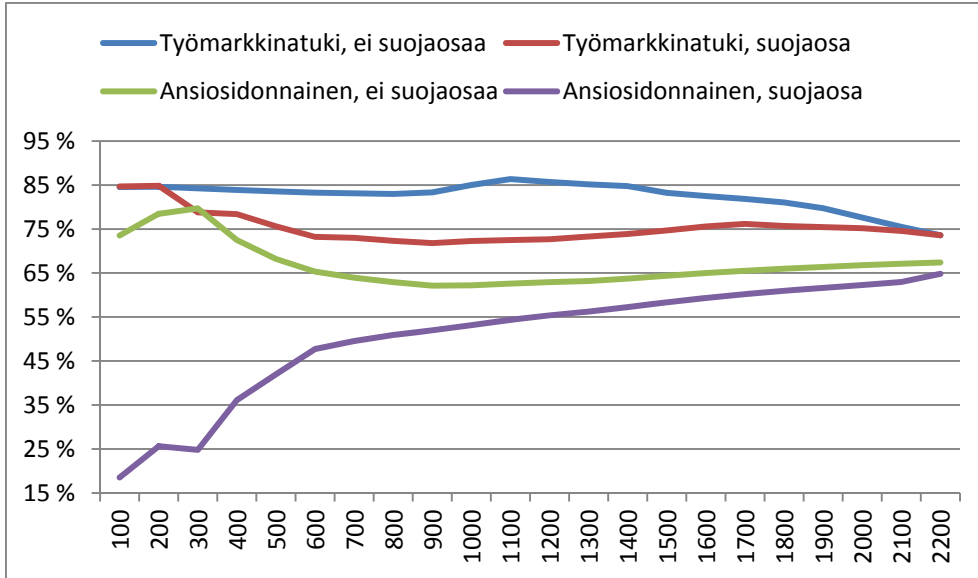
suojaosauudistus vähentää selvästi riippuvuutta toimeentulotuesta. Työmarkkinatukea saavan esimerkkihenkilön tapauksessa 300 euroa kuukaudessa palkkaa tienaava ei saa enää toimeentulotukea suojaosien kanssa. Tämä näkyy kuvassa 3 kahden käyrän eriytymisenä 300 euron jälkeen. Suojaosien tuoma suotuisa vaikutus lakkaa reilu 2100 euron kuukausipalkan kohdalla sekä työmarkkinatuen että ansiosidonnaisen työttömyysturvan tapauksissa.²³

Kuva 3 Käytettävissä olevat tulot työttömyysturvan -ja asumistuen suojaosan kanssa ja ilman (€/kk) vuoden 2014 lainsäädännöllä. Työmarkkinatuki on vasemmalla, ansiosidonnainen oikealla. Y-akselilla käytettävissä olevat tulot, X-akselilla bruttotyötulot.

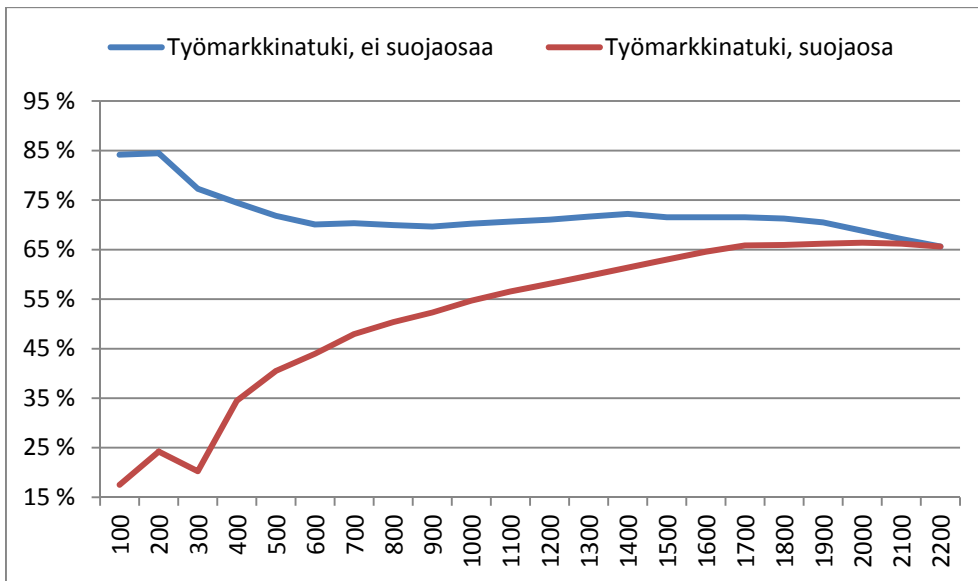
Kuvaan 4 on piirretty työllistymisveroasteet perustyöttömyysturvan ja ansiosidonnaisen turvan tapauksissa, kun esimerkkihenkilö on oikeutettu toimeentulotukeen. Kuvassa voidaan havaita työmarkkinatuen hyvin korkea työllistymisveroaste kaikilla kuvaan raportoiduilla tulotasolla. Esimerkiksi 100 euron kuukausittainen työtulo tuottaa työllistymisveroasteeksi noin 85 prosenttia, koska työmarkkinatukea sovitellaan n. 50 euroa pienemmäksi ja asumistuki laskee n. 30 euroa. Lisäksi työtulosta vähennetään verot ja sosiaaliturvamaksut. Vaikka toimeentulossa suojataan 20 prosenttia työtulosta, niin 100 euron työllistymispalkasta jää käteen vain noin 15 euroa. Kokonaisuudessaan, suojaosan kanssa ja ilman, työllistymisveroasteet jäävät melko korkeaksi työmarkkinatuen (ja toimeentulotuen) tapauksessa työllistyttäessä matalille tulotasolle. Sen sijaan ansioturvan tapauksessa työllistymisveroaste laskee merkittävästi suojaosien ansiosta työllistyttäessä matalille, alle 2000 euron kuukausittaiselle tulotasolle.

²³ Esimerkkilaskelmissa on oletettu, että työttömyysturvan suojaosa on efektiivinen kaikilla tulotasolla.

Kuva 4 Työllistymisveroasteet työttömyydestä esimerkkihenkilön tapauksessa vuoden 2014 lainsäädännöllä

Kuvassa 5 on työllistymisveroasteet työmarkkinatukea saavan esimerkkihenkilön tapauksessa silloin, kun henkilö ei ole oikeutettu toimeentulotukeen. Kuvasta nähdään, että suojaosa-uudistus on kohtalaisen tehokas työllistymisveroasteen laskija silloin, kun henkilö ei saa toimeentulotukea. Työllistymisveroaste laskee etenkin alhaisilla työtulotasoilla hyvin merkittävästi.

Kuva 5 Työllistymisveroasteet työttömyydestä esimerkkihenkilön tapauksessa ilman toimeentulotukea vuoden 2014 lainsäädännöllä

6.4 Työllisyysvaikutus

Työllisyysvaikutuksen laskentamenetelmä on esitetty luvussa 4. Tässä alaluvussa esitetään lopulliset *ex-ante* työllisyysvaikutukset. Työlliset ovat tulonjakoaineiston mukaisia työllisiä eli 15 tuntia tai enemmän viikossa työskenteleviä henkilöitä. On selvää, että reformin työllisyysvaikutus olisi selvästi suurempi, mikäli käytettäisiin esimerkiksi työvoimatutkimuksen työllisyyden määritelmää (vähintään yksi tunti ansiotöitä viikossa).

Taulukossa 15 työllistymisjoustoksi on valittu 0,1 seuraten Honkasen ym. (2007) tutkimusta. Samaa joustoa käytetään sekä koko-aikaisten että osa-aikaisten työllistymisestä. Osa-aikaisten työllistymisjoustosta työllistymisveroasteen suhteen ei ole tutkimusevidenssiä, joten työllistymisvaikutus on laskettu liitteeseen B myös käyttäen 0,05 ja 0,20 työllistymisjoustoja.

Suojaosauudistuksen työllisyysvaikutus on liki 3300 henkilöä silloin, kun työllistymisjousto on 0,1. Pääosa vaikutuksesta syntyy, kun työtön työllistyy puolipäivätyöhön. Kokonaisuudessaan työttömyysturvan suojaosa on työllistymisveroasteen suhteen tehokkaampi politiikkainstrumentti kuin asumistuen suojaosa eli työttömyysturvan suojaosa alentaa työllistymisveroastetta enemmän.

	työtön -> kokopäivätyö	työtön -> puolipäivätyö	Yhteensä
Työllistymisveroasteen muutos, %-yksikköä	-0,1	-5,0	
Työttömyysturvan suojaosa, %-yksikköä	0	-3,8	
Asumistuen suojaosa, %-yksikköä	-0,1	-1,3	
Työllisten lukumäärän muutos, henkeä	651	2 626	3 278

Taulukko 15 Työllisyysvaikutus, henkilöä, kun työllistymisjousto on 0,1

Taulukkoon 16 on raportoitu tulokset, kun työllistymisjousto on riippuvainen kotitalouden suhteellisesta asemasta kansantaloudessa käytettävissä olevien tulojen suhteen; mitä matalampaan tuloviidennekseen kotitalous kuuluu, sitä suurempi työllistymisjousto hänellä on.²⁴ Tulokset ovat likipitäen samat, kuin taulukkoon 15 raportoidut tulokset.

²⁴ Tulokymmenykset on laskettu OECD:n määritelmän mukaisesti. Henkilön asema tulojakauksessa on laskettu alkuperäisestä rekisteriaineistosta.

	työtön -> kokopäivätyö	työtön -> puolipäivätyö	Yhteensä
Tulokymmenys	Työllistymisveroasteen muutos, %-yksikköä		
I	-0,4	-7,8	
II	-0,3	-6,4	
III	-0,1	-5,1	
IV	-0,0	-4,0	
V	-0,0	-3,5	
VI	-0,0	-3,3	
VII	-0,0	-3,2	
VIII	-0,0	-3,2	
IX	-0,0	-3,0	
X	-0,0	-3,2	
Työllisten lukumäärän muutos, henkeä	225	3 104	3 330

Taulukko 16 Työllisyysvaikutus, henkilöä, kun työllistymisjousto alenee tulodesiileittäin (I=0,2, II= 0,15, III=0,1, IV= 0,05, V= 0)

Taulukkoon 17 on raportoitu tulokset, kun työllistymisjousto on riippuvainen kotitalouden suhteellisesta asemasta kansantaloudessa käytettävissä olevien tulojen suhteen sekä sukupuolesta ja lasten lukumäärästä. Naisilla, joilla on pieniä lapsia, on tulojen myötä aidosti laskeva työllistymisjousto, kun taas muilla yhteiskunnan henkilöillä työllistymisjousto on nolla. Tulokset jäävät merkittävästi pienemmiksi kuin aikaisemmilla spesifikaatioilla, koska uudistuksen kohteena oleva joukko (pienien lasten äidit) on merkittävästi pienempi.

Työllistymisveroasteen muutos, %-yksikköä tulokymmenyksittäin	työtön -> kokopäivätyö	työtön -> puolipäivätyö	Yhteensä
I	-1,7	-8,4	
II	-1,2	-7,6	
III	-0,4	-6,1	
IV	-0,1	-4,8	
V	0,0	-4,0	
VI	0,0	-3,7	
VII	0,0	-3,1	
VIII	0,0	-2,7	
IX	0,0	-2,7	
X	0,0	-2,6	
Työllisten lukumäärän muutos, henkeä	159	760	919

Taulukko 17 Työllisyysvaikutus, henkilöä, kun työllistymisjousto alenee tulokymmenyksittäin vain naisille, joilla on pieniä lapsia (I=0,45, II= 0,3, III= 0,2, IV= 0,1, V= 0). Muille ryhmille jousto on 0.

Sosiaali- ja terveysministeriön laskelmien mukaan työttömyysturvan suojaosan menot valtiolle ovat noin 42,9 miljoonaa euroa (ks. esim. STM (2013)) ja asumistuessa 300 euron suojaosa lisäisi asumistukimenoja Kansaneläkelaitoksen laskelmien mukaan enimmillään arviolta 30 miljoonaa euroa vuositasolla vuodesta 2015 eteenpäin. Jos oletetaan, että suojaosareformin työllisyysvaikutus on kokonaisuudessaan noin 3300 henkilöä, niin yhden työllisen suora kustannus valtiolle olisi likimain 22 100 euroa vuosittain.

7 YHTEENVETO

Tämä keskustelualoite on pyrkinyt lisäämään tietämystä työmarkkinoiden toiminnasta kolmella eri tavalla. Ensinnäkin tässä tutkimuksessa on laskettu työllistymisveroasteet lainsäädäntövuosille 2010-2013 vuoden 2011 aineiston avulla. Toiseksi työllistymisveroasteet on laskettu ensimmäistä kertaa uudella SISU-mikrosimulaatiomallilla ja aikaisempaa kattavammalla rekisteriaineistolla. Kolmanneksi tässä tutkimuksessa on laskettu vuonna 2013 rakennepoliittisessa paketissa määritellyn ns. suojaosareformin potentiaalinen työllisyysvaikutus uusia työllistymisveroasteiden estimaatteja hyväksi käyttäen.

Aikaisemman kirjallisuuden perusteella keskimääräinen työllistymisveroaste on laskenut 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Tämän tutkimuksen mukaan suunta on kuitenkin kääntynyt nousuun vuosituhannen toisella vuosikymmenellä, kun keskimääräinen työllistymisveroaste on noussut vähän alle 60 prosentista vuonna 2010 yli 62 prosenttiin vuonna 2013.

Rakennepoliittisessa ohjelmassa päätettiin ottaa käyttöön sekä työttömyysturvan että asumistuen suojaosa, tarkoituksena parantaa työnteon kannustimia. Työllistymisveroasteen muutoksen perusteella ja tutkimuskirjallisuudesta poimitun järkevän suuruisen työllistymisjouston avulla suojaosareformin työllisyysvaikutukseksi arvioidaan noin 3300 uutta, yli 15 työtuntia viikossa tekevää työllistä. Pääosa työllisyyden lisäyksestä on seurausta osa-aikaisen työn tekemisen kannustimien parantumisesta. Näin ollen työllisyys parantuu lähinnä osa-aikaisilla työntekijöillä eikä niinkään kokoaikaisilla työntekijöillä.

Kokoaikaisen työn tekemisen kannustimet suhteessa osa-aikaiseen työhön alenevat, jolloin reformin seurauksena on jonkin verran siirtymää kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön. On siten mahdollista, että kansantalouden työpanoksen eli työtuntien määrä vähenee reformin seurauksena.

8 LÄHTEET

Blundell, R. (2012) "Tax Policy Reform: The Role Of Empirical Evidence," Journal of the European Economic Association, European Economic Association, vol. 10(1), pages 43-77, 02.

Böckerman, P. ja Kanninen, O. (2013) ”Matalapalkkatyön kysyntä ja tarjonta Suomessa”, Matalapalkkatyö Suomessa osa I, Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 1/2013 (<http://vnk.fi/julkaisukansio/2013/r01-matalapalkka/PDF/fi.pdf>).

Hakola-Uusitalo, T., Honkanen, P., Jäntti, M., Mattsson, A., Pirttilä, J. ja Tuovinen, M. (2007) ”Miten työnteko saadaan kannattamaan? Laskelmia sosiaaliturvan ja verotuksen muutosten vaikutuksista työllisyyteen ja tulonjakoon”. Palkansaajien tutkimuslaitos, Työpapereita 235.

Hallituksen päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta osana julkisen taloudensuunnitelmaa 25.3.2014 (<http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/kehysneuvottelut-2014/paatos/fi.pdf>)

Heckman, J. J. (1976) “The Common Structure of Statistical Models of Truncation, Sample Selection, and Limited Dependent Variables and A Simple Estimator for Such Models”, Annals of Economic and Social Measurement 5:475–492.

Heckman, J. J. (1979) “Sample Selection Bias as a Specification Error”, Econometrica 47:153–161.

Honkanen, P. (2008) ”Perusturva ja kannustavuus – Laskelmia asumistuesta, toimeentulotuesta ja työttömyysturvasta”, 63/2008 Sosiaali- ja terveysturvan selosteita, Kelan tutkimusosasto.

[Honkanen, P. \(2010\) “JUTTA-käsikirja - Tulonsiirtojen ja verotuksen mikrosimulointijärjestelmä”, KELAn Erillisjulkaisu, 2., päivitetty painos.](#)

Honkanen, P., Jäntti, M. ja Pirttilä, J. (2007) ”Työn tarjonnan kannustimet Suomessa 1995-2003. Sinko, P., Vihriälä, V. (toim.) Rekrytointiongelmat, työvoiman tarjonta ja liikkuvuus”, 5/2007 teoksessa Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja, 4. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. 299-368.

Immervoll, H., Kleven, H. J., Kreiner, C. T ja Saez, E. (2007) “Welfare Reform in European Countries: A Microsimulation Analysis”, Economic Journal 117(1), 2007, 1-44.

Kosonen, T. (2013) “To work or not to work? The effect of child-care subsidies on the

labour supply of parents”, VATT Working Papers 23.

Kuismanen, M. (2000) “Labour Supply and Income Tax Changes: A Simulation Study for Finland”, Bank of Finland Discussion Papers 5/2000.

Kärkkäinen, O. (2011) ”Työn vastaanottamisen kannustimet Suomessa”, Palkansaajien tutkimuslaitos, Työpapereita 266.

Laine ja Uusitalo (2001) ”Kannustinloukku-uudistuksen vaikutukset työvoiman tarjontaan”, VATT-tutkimuksia 74.

[Niinivaara, R. ja Viitamäki, H. \(2005\) ”TUJA-KÄSIKIRJA - Verotuksen ja etuuksien mikrosimulointimalli”, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, VATT-muistioita 72.](#)

[Parpo, A. \(2003\) ”SOMA 2003 - Sosiaaliturvan ja verotuksen mikrosimulointimalli”, STAKESIN TYÖPAPEREITA 20/2006.](#)

Parpo, A. (2004) ”Kannustavuutta tulonsiirtojärjestelmään. Tulonsiirtojärjestelmän muutokset, kannustinloukut ja tulonjako”, Stakes, Tutkimuksia 140.

Rakennepoliittinen ohjelma 29.8.2013
(<http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakenneuudistus395285/tiedostot/rakennepoliittinen-ohjelma-29082013/fi.pdf>)

STM (2013) Sosiaali- ja terveysministeriön 15.11.2013 Hetemäen ryhmälle toimittamat aineistot
(<http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakenneuudistus395285/tiedostot/ministerioiden-materiaalit-15112013/stm/STM-aineistot-15112013.pdf>)

Soininvaara, O. ja Vartiainen, J. (2013) ”Lisää matalapalkkatyötä”, Matalapalkkatyö Suomessa osa II, Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 1/2013
(<http://vnk.fi/julkaisukansio/2013/r01-matalapalkka/PDF/fi.pdf>).

Valtiovarainministeriö (2013) ”Julkisen talouden kestävyys ja rakenneuudistukset. Talouspolitiikan strategia 2013”, 5/2013
(https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/02_taloudelliset_katsaukset/20130531Julkis/TS_raportti_Vartia.pdf).

Vartiainen, J. (2013) ”Työvoima tehokkaaseen käyttöön eli miksi työn tarjonnan lisääminen ratkaisee kestävyysvajeemme”, Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiön julkaisusarja 3 (<http://www.ttt-saatio.fi/wp-content/uploads/2013/04/Vartiainen-muokattu-taitto.pdf>)

VATT-työryhmä (2013) ”Verotuksen ja sosiaaliturvan työllisyysvaikutukset. Vuoden 2012 muutosten arviointia”, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Muistiot 28, helmikuu 2013.

Viitamäki, H ja Laitila, J. (2009) ”Työnteon taloudelliset kannustimet” Teoksessa Eerola, E., Kari, S., Pehkonen, J. (toim.): Verotuksen ja sosiaaliturvan uudistaminen – miksi ja mihin suuntaan? VATT julkaisut 54.

LIITE A: PALKKAREGRESSIO

Muuttuja	Estimaatti	Keskivirhe	T-arvo
vakio	8.45	0.02	465.93
sukupuoli 1 (=mies)	0.06	0.03	2.39
sukupuoli 2 (=nainen)	.	.	.
Mies: 21-25	-0.86	0.02	-56.06
Mies: 26-30	-0.37	0.01	-48.61
Mies: 31-35	-0.21	0.01	-29.09
Mies: 36-40	-0.11	0.01	-15.46
Mies: 41-45	-0.05	0.01	-6.74
Mies: 46-50	-0.01	0.01	-1.16
Mies: 51-55	0.00	0.01	-0.25
Mies: 56-60	0.00	0.01	-0.26
Mies: 61-65	-0.01	0.01	-1.6
Mies: 66-100	.	.	.
Nainen: 21-25	-0.78	0.02	-47.42
Nainen: 26-30	-0.35	0.01	-49
Nainen: 31-35	-0.20	0.01	-29.92
Nainen: 36-40	-0.14	0.01	-22.24
Nainen: 41-45	-0.12	0.01	-18.52
Nainen: 46-50	-0.07	0.01	-11.19
Nainen: 51-55	-0.05	0.01	-7.34
Nainen: 56-60	-0.03	0.01	-5.15
Nainen: 61-65	-0.02	0.01	-2.79
Nainen: 66-100	.	.	.
Mies: ei suoritettua tutkintoa, perusasteen koulutus	-0.59	0.01	-56.3
Mies: keskiaste	-0.49	0.01	-48.27
Mies: alin korkea-aste	-0.33	0.01	-30.85
Mies: alempi korkeakouluaste	-0.24	0.01	-23.03
Mies: ylempi korkeakouluaste	-0.06	0.01	-5.94
Mies: tutkijakoulutusaste	.	.	.
Nainen: ei suoritettua tutkintoa, perusasteen koulutus	-0.73	0.01	-64.21
Nainen: keskiaste	-0.65	0.01	-58.94
Nainen: alin korkea-aste	-0.49	0.01	-43.55
Nainen: alempi korkeakouluaste	-0.42	0.01	-37.21
Nainen: ylempi korkeakouluaste	-0.16	0.01	-14.03
Mies: tutkijakoulutusaste	.	.	.
Mies: Uusimaa	0.05	0.01	3.39
Mies: Varsinais-Suomi	-0.05	0.01	-3.74

Mies: Satakunta	-0.01	0.01	-0.92
Mies: Kanta-Häme	-0.03	0.01	-2.37
Mies: Pirkanmaa	-0.03	0.01	-2.18
Mies: Päijät-Häme	-0.04	0.01	-2.62
Mies: Kymenlaakso	0.01	0.01	0.53
Mies: Etelä-Karjala	-0.02	0.02	-1.49
Mies: Etelä-Savo	-0.11	0.02	-7.4
Mies: Pohjois-Savo	-0.07	0.01	-5
Mies: Pohjois-Karjala	-0.12	0.01	-8.21
Mies: Keski-Suomi	-0.07	0.01	-4.91
Mies: Etelä-Pohjanmaa	-0.10	0.01	-6.53
Mies: Pohjanmaa	-0.04	0.01	-2.53
Mies: Keski-Pohjanmaa	-0.08	0.02	-4.83
Mies: Pohjois-Pohjanmaa	-0.05	0.01	-3.76
Mies: Kainuu	-0.11	0.02	-6.44
Mies: Lappi	-0.05	0.01	-3.17
Mies: Ahvenanmaa	.	.	.
Nainen: Uusimaa	0.07	0.01	5.6
Nainen: Varsinais-Suomi	-0.02	0.01	-1.8
Nainen: Satakunta	-0.04	0.01	-3.08
Nainen: Kanta-Häme	0.00	0.01	-0.29
Nainen: Pirkanmaa	-0.02	0.01	-1.91
Nainen: Päijät-Häme	-0.02	0.01	-1.73
Nainen: Kymenlaakso	-0.03	0.01	-2.01
Nainen: Etelä-Karjala	-0.04	0.01	-2.53
Nainen: Etelä-Savo	-0.06	0.01	-4.25
Nainen: Pohjois-Savo	-0.04	0.01	-3.05
Nainen: Pohjois-Karjala	-0.06	0.01	-3.96
Nainen: Keski-Suomi	-0.05	0.01	-3.72
Nainen: Etelä-Pohjanmaa	-0.06	0.01	-4.06
Nainen: Pohjanmaa	-0.06	0.01	-4.07
Nainen: Keski-Pohjanmaa	-0.05	0.02	-2.84
Nainen: Pohjois-Pohjanmaa	-0.04	0.01	-2.96
Nainen: Kainuu	-0.06	0.02	-4.1
Nainen: Lappi	-0.03	0.01	-2.44
Nainen: Ahvenanmaa	.	.	.
Nainen: naimisissa	-0.09	0.00	-31.37
Nainen: muut	.	.	.
Nainen: naimisissa	-0.02	0.00	-6.88
Nainen: muut	.	.	.
Mies: yksin asuvat	0.07	0.01	12.87
Mies: lapsettomat parit	0.10	0.01	19.52

Mies: yksinhuoltajataloudet	0.04	0.01	4.47
Mies: kahden huoltajan lapsiperheet	0.13	0.01	26.13
Mies: vanhustaloudet	0.10	0.03	3.2
Mies: muut, edellisiin ryhmiin luokittelemattomat	.	.	.
Nainen: yksin asuvat	0.06	0.01	10.11
Nainen: lapsettomat parit	0.05	0.01	8.89
Nainen: yksinhuoltajataloudet	0.05	0.01	7.27
Nainen: kahden huoltajan lapsiperheet	0.06	0.01	10.49
Nainen: vanhustaloudet	-0.08	0.02	-5.2
Nainen: muut, edellisiin ryhmiin luokittelemattomat	.	.	.
n	208 865		
R ²	0,349		

Taulukko 18 Palkkaregression parametriestimaatit ja keskivirheet. Selitettävä muuttuja on kuukausipalkan logaritmi.

LIITE B: VAIHTOEHTOISET TYÖLLISTYMISJOUSTOT

Työllistymisjousto	Työllisten määrän muutos
0,05	1 639
0,1	3 278
0,20	6 557

Taulukko 19 Työllisyysvaikutus eri työllistymisjoustoilla, henkilöä

Tuloviidennes	Työllistymisjousto	Työllisten määrän muutos
I	0,1	1 022
II	0,075	386
III	0,05	179
IV	0,025	77
V	0	0
yht		1 665

Taulukko 20 Työllisyysvaikutus, kun työllistymisjousto eroaa tuloviidenneksittään, keskimääräinen työllistymisjousto 0,05

Tuloviidennes	Työllistymisjousto	Työllisten määrän muutos
I	0,4	4 090
II	0,3	1 544
III	0,2	718
IV	0,1	307
V	0	0
yht		6 659

Taulukko 21 Työllisyysvaikutus, kun työllistymisjousto eroaa tuloviidenneksittään, keskimääräinen työllistymisjousto 0,2

Tuloviidennes	Työllistymisjousto	Työllisten määrän muutos
I	0,225	211
II	0,15	148
III	0,1	83
IV	0,075	18
V	0	0
yht		459

Taulukko 22 Työllisyysvaikutus, kun työllistymisjousto eroaa tuloviidenneksittäin, keskimääräinen työllistymisjousto 0,05, vain pienten lasten äidit

Tuloviidennes	Työllistymisjousto	Työllisten määrän muutos
I	0,9	843
II	0,6	591
III	0,4	332
IV	0,3	72
V	0	0
yht		1838

Taulukko 23 Työllisyysvaikutus, kun työllistymisjousto eroaa tuloviidenneksittäin, keskimääräinen työllistymisjousto 0,2, vain pienten lasten äidit

LIITE C: TYÖLLISTYMISVEROASTEET 2010-2013*

	työtön -> kokopäivätyö			
	2010	2011	2012	2013
I yksinäiset	61,6	61,2	62,5	63,6
II lapsettomat parit	58,0	57,7	59,7	60,7
III yksinhuoltajat	64,2	63,6	66,1	67,2
IV kaksi huoltajaa	59,7	59,3	61,3	62,3
V vanhustaloudet	57,2	56,9	59,4	60,2
VI muut	54,9	54,4	56,9	57,9
Yhteensä	59,9	59,5	61,3	62,4

Taulukko 24 Työllistymisveroasteet 2010-2013 työttömydestä kokopäivätyöhön

	työtön -> puolipäivätyö			
	2010	2011	2012	2013
I yksinäiset	70,1	69,7	69,9	70,9
II lapsettomat parit	60,5	60,2	61,8	62,6
III yksinhuoltajat	67,7	67,2	68,5	69,2
IV kaksi huoltajaa	63,1	62,8	64,2	65,0
V vanhustaloudet	59,9	59,7	61,4	61,9
VI muut	58,7	58,2	59,5	60,3
Yhteensä	64,5	64,1	65,2	66,1

Taulukko 25 Työllistymisveroasteet 2010-2013 työttömydestä puolipäivätyöhön

	puolipäivätyö -> kokopäivätyö			
	2010	2011	2012	2013
I yksinäiset	53,2	52,7	55,1	56,7
II lapsettomat parit	55,6	55,3	57,7	59,1
III yksinhuoltajat	60,7	59,9	63,6	65,6
IV kaksi huoltajaa	56,3	55,9	58,5	60,1
V vanhustaloudet	54,5	54,1	57,3	58,3
VI muut	51,2	50,6	54,3	56,0
Yhteensä	55,3	54,8	57,5	59,1

Taulukko 26 Työllistymisveroasteet 2010-2013 puolipäivätyöstä kokopäivätyöhön

* Verotuksen ja tulonsiirtojen euromääräiset parametrit on muunnettu vuoden 2011 tasoon kuluttajahintaindeksiin mukaisesti. Vuosien väliset erot heijastavat puhtaasti lainsäädännön muutoksia.

Ministry of Finance
Discussion Papers

- 1/2009 Mika Kuismanen – Ville Kämppi
The effects of fiscal policy on economic activity in Finland
- 2/2009 Mikko Sariola
Monetary policy and exchange rate shocks: effects on foreign trade in Finland
- 3/2009 Juha Itkonen
Päästökauppajärjestelmien linkittämisen ilmastopoliittiset vaikutukset
- 1/2010 Samuli Pietiläinen
The Bayesian Estimation of Private Investment in Finland
- 1/2011 Meri Obstbaum
The Finnish unemployment volatility puzzle
- 1/2012 Ilari Ahola
Kuntien finanssipoliittiset säännöt ja niiden toimivuus
- 1/2013 Marja Tuovinen
Terveysmenojen kasvu